

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι σχέσεις ΕΕ με τη Μολδαβία: Ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών»

(2008/C 120/19)

Κατά τη σύνοδο ολομέλειας της 15ης Φεβρουαρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Οι σχέσεις ΕΕ με τη Μολδαβία: Ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών».

Το ειδικευμένο τμήμα «εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Νοεμβρίου 2007 με βάση εισηγητική έκθεση της κ. Evelyne PICHENOT.

Κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειάς της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 117 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Πρέπει να ευνοηθεί ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στις σχέσεις μεταξύ ΕΕ-Μολδαβίας

1.1.1 Το 2005 υπήρξε χρονιά αποφασιστικής σημασίας για τις σχέσεις μεταξύ ΕΕ και Μολδαβίας. Με την υιοθέτηση του προγράμματος δράσης ΕΕ-Μολδαβίας (2005-2008), την εγκατάσταση αντιπροσωπίας της ΕΕ στην πρωτεύουσα και τον διορισμό ανώτατου εκπροσώπου στις διαπραγματεύσεις για τη σύγκρουση της Υπερδνειστερίας, βελτιώθηκαν αισθητά οι όροι για την εφαρμογή της συμφωνίας σύμπραξης και συνεργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, στόχος της πρώτης αυτής γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ σχετικά με τη συνεργασία ΕΕ-Μολδαβίας είναι να ευνοηθεί ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών, έτσι ώστε να ενισχυθεί η δυναμική αυτή και να δρομολογηθεί μία κοινή ατζέντα μέσω πρωτοβουλιών στο εγγύς μέλλον.

1.1.2 Η ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ ΕΕ και Μολδαβίας εξαρτάται αποκλειστικά από την αναγνώριση των κοινών αξιών, και ειδικότερα του σεβασμού των βασικών ελευθεριών, της στράτευσης για μία δημοκρατική κοινωνία ανοικτή προς όλους, και της αποδοχής της αρχής του διαλόγου που βασιζέται στην ανεξαρτησία των εταίρων της κοινωνίας των πολιτών. Η κοινωνία των πολιτών αποτελεί το μέλλον της ίδιας της μολδαβικής ταυτότητας. Στηρίζεται στον ανθρώπινο πλούτο που έχει συσσωρευθεί σε μια περιοχή διαπολιτισμικής και γλωσσολογικής σύγκλισης. Ο πλούτος αυτός αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα.

1.1.3 Αντίθετα προς τα λοιπά Νέα Ανεξάρτητα Κράτη με την ίδια ιστορική εμπειρία, η Μολδαβία δεν διαθέτει παράδοση, ούτε πείρα όσον αφορά τις ανεξάρτητες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Υπό το πρίσμα όμως των συντελούμενων προόδων, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο ότι πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες επαφές για να προσδιορισθούν οι εταίροι που είναι ανοικτοί προς την προοδευτικότητα και σέβονται τις κοινές αξίες.

1.1.4 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει με έμφαση ότι η επιτυχία του Προγράμματος Δράσης ΕΕ-Μολδαβίας ⁽¹⁾ στο πλαίσιο της πολιτικής γειτονίας θα εξαρτηθεί από το **βαθμό διασύνδεσης και συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών** στην εφαρμογή του. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα πρέπει να δεσμευθεί ξεκάθαρα και να προτείνει κριτήρια, διαδικασίες και μέσα, ώστε να καταστεί δυνατή η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών της Μολδαβίας. Μολαταύτα, η ΕΟΚΕ συγχαίρει την

ευρωπαϊκή αντιπροσωπεία της Chisinau για την προσοχή και το ενδιαφέρον που επιδεικνύει όσον αφορά την κοινωνία των πολιτών της Μολδαβίας. Αποτελεί ευνοϊκή προϋπόθεση για την επίσημη συμμετοχή των εκπροσώπων της κοινωνίας στον απολογισμό του Προγράμματος δράσης που προβλέπεται για τον Απρίλιο 2008 καθώς και στις μελλοντικές φάσεις μιας ενισχυμένης εταιρικής σχέσης.

1.1.5 Η ΕΟΚΕ συνιστά τη δημιουργία τακτικών και διαρθρωμένων σχέσεων με την κοινωνία των πολιτών της Μολδαβίας. Για τον σκοπό αυτό, καλό θα ήταν να διοργανωθεί μία **διάσκεψη** εντός του 2008, που θα προετοιμασθεί από συγκεκριμένη αποστολή επιτόπου προκειμένου να εντοπισθούν ποιοι εταίροι διαθέτουν βούληση διαφάνειας στη λειτουργία τους. Σκοπός της δραστηριότητας αυτής που θα συμπεριλαμβάνει τοπικούς και περιφερειακούς παράγοντες θα είναι η από κοινού κατάρτιση ενός προγράμματος εργασίας βάσει των ακόλουθων προτάσεων:

- Αξιολόγηση των μηχανισμών **ενημέρωσης και διαβούλευσης** που λειτουργούν στη Μολδαβία, τόσο από κυβερνητικής, όσο και από ευρωπαϊκής πλευράς, συμπεριλαμβανομένου του απολογισμού της εφαρμογής του ΠΔ (2005-2008),
- Προετοιμασία και **κατάρτιση της κοινωνίας των πολιτών** για τη συνέχιση των εταιρικών σχέσεων μετά το 2008,
- Υιοθέτηση από πλευράς μολδαβικών οργανώσεων των **μηχανισμών του Ευρωπαϊκού χρηματοδοτικού μέσου**.

Προϋπόθεση ενός τέτοιου προγράμματος εργασίας είναι ότι θα διασφαλισθεί η χρηματοδότηση των πρωτοβουλιών της κοινωνίας των πολιτών από τα προγράμματα της ΕΕ.

1.1.6 Μετά τον απολογισμό της διάσκεψης του 2008 με την κοινωνία των πολιτών της Μολδαβίας, θα πρέπει να αναληφθούν νέες πρωτοβουλίες και να συνεχισθούν οι σχέσεις στους κόλπους της «ομάδας γειτονίας της ΕΟΚΕ» σε μια βάση προοπτικής, πράγμα που σημαίνει ότι στις σχέσεις μας θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι αρχές που αποτελούν την καρδιά της καλής διακυβέρνησης και της βιώσιμης ανάπτυξης. Η βάση αυτή θα στηρίζεται στις αρχές που προσδιορίζονται ήδη στη συμφωνία σχετικά με το νέο καθεστώς κινήτρων «plus», ήτοι:

- Οι 16 βασικές συμβάσεις του ΟΗΕ και του ΔΟΕ ⁽²⁾ σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των εργαζομένων,

⁽¹⁾ Βλ. παράρτημα Β.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2006 έως την 31η Δεκεμβρίου 2008, εισηγητής ο κ. Pezzini που υιοθετήθηκε στις 9 και 10 Φεβρουαρίου 2005 (ΕΕ C 221 της 8.9.2005, σ. 15).

— Οι 10 βασικές συμβάσεις σχετικά με το περιβάλλον και τις αρχές της καλής διακυβέρνησης ⁽³⁾.

1.1.7 Κατ' αυτόν τον τρόπο η ΕΕ θα αναλάβει ρόλο προτρεπτικό έναντι των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών της Μολδαβίας, για να συμβάλλουν στην υιοθέτηση των ευρωπαϊκών προτύπων ανεξαρτησίας, αντιπροσωπευτικότητας και διαφάνειας. Η Επιτροπή θα πρέπει να ενσωματώνει σε κάθε έκθεση προόδου του Προγράμματος δράσης ειδικό κεφάλαιο περί σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και η ελεύθερη έκφραση, στο οποίο θα εξετάζονται επίσης τα συνδικαλιστικά δικαιώματα.

1.1.8 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, βασική προτεραιότητα για τους Μολδαβούς είναι η ιδιοποίηση των μέσων και της εμπειρογνομουσύνης που έχουν τεθεί στη διάθεσή τους από τα διεθνή και ευρωπαϊκά όργανα. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της υποστήριξης που ζητείται από την κοινωνία των πολιτών για την καταπολέμηση της διαφθοράς (αρχή που προβλέπεται από την GRECO του Συμβουλίου της Ευρώπης ⁽⁴⁾). Ζητεί δε να εξασφαλισθεί η διαμεθοριακή συνεργασία για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.

1.1.9 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την διαβουλευτική πρωτοβουλία των ευρωπαίων και διεθνών χορηγών για να επιτευχθεί η συνοχή των δράσεών τους. Συνιστά να προβλεφθούν κατά προτεραιότητα δράσεις υπέρ των βασικών κοινωνικών υπηρεσιών στα εν λόγω προγράμματα για τη μείωση της φτώχειας και τονίζει ειδικότερα ότι πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης στα ορφανοτροφεία, να μειωθούν οι τιμές των αντιρετροϊκών φαρμάκων και να παρασχεθεί ενίσχυση για την κοινωνική επανένταξη των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

1.1.10 Η παρατεταμένη ξηρασία που σημειώθηκε το καλοκαίρι 2007 δυσχέρανε την κατάσταση της χώρας και οι κακή εσοδεία προκάλεσε πτωχεύσεις και υπερχρέωση. Η κυβέρνηση ζήτησε διεθνή επισιτιστική βοήθεια και την τεχνική υποστήριξη του Οργανισμού Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO). Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει μεγάλη σημασία η δημιουργία σχέσεων με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δρουν στον τομέα γεωργικών προϊόντων διατροφής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χορήγησε ανθρωπιστική ενίσχυση 3 εκ. Ευρώ προς τις αγροτικές περιοχές των πιο εύάλωτων χωρών σε βραχυπρόθεσμη βάση.

1.1.11 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει πρωταρχική σημασία να διασφαλισθεί η ύπαρξη δικτύων και κοινών σχεδίων μεταξύ όλων των Μολδαβών, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων κατοίκων της Υπερδνειστερίας. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την ΕΕ να επιμείνει στις προσπάθειές της για την εξεύρεση μιας λύσης στη σύγκρουση αυτή που θα διασφαλίζει την εδαφική ενότητα και να συνεχίσει την αποστολή βοήθειας στα σύνορα.

1.1.12 Η ΕΟΚΕ συνιστά την προαγωγή των ανταλλαγών δημοκρατικών πρακτικών μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με την παραπομπή των Μολδαβών συνομιλητών στις δημοσιεύσεις της ΕΟΚΕ που διατίθενται στο Διαδίκτυο (στα ρουμανικά) καθώς και στις εργασίες των εθνικών ΟΚΕ μέσω του κόμβου CESlink. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τις εθνικές ΟΚΕ (ειδικότερα της Ρουμανίας και Βουλγαρίας) και την AICESIS ⁽⁵⁾ να συνεργασθούν με σκοπό την προσέγγιση της μολδαβικής κοινωνίας των πολιτών με τα μέσα και τις πρακτικές της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών.

⁽³⁾ Ο κατάλογος δίδεται σε παράρτημα.

⁽⁴⁾ Συμβούλιο της Ευρώπης: Ομάδα κρατών κατά της διαφθοράς.

⁽⁵⁾ Διεθνής Ένωση Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών και συναφών οργανισμών (AICESIS).

1.1.13 Η ΕΟΚΕ εύχεται να βελτιωθεί στο προσεχές μέλλον η συμμετοχή της μολδαβικής κοινωνίας των πολιτών στον διάλογο με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων καθώς και στον περιφερειακό διάλογο του Εύξεινου Πόντου, μέσω κυρίως της διαπεριφερειακής και διασυνοριακής συνεργασίας σε αυτή την στρατηγική περιοχή. Η συνεργασία της ΕΕ με τη Μολδαβία εντάσσεται στο πλαίσιο μιας εδραιωμένης συνεργασίας με τις γείτονες χώρες και ειδικότερα με τη Ρωσία.

1.2 Πρέπει να ενδυναμωθεί η στοχοθετημένη ενίσχυση προς τις οργανώσεις που είναι στραμμένες προς το μέλλον και πρεσβεύουν τη συμφιλίωση

1.2.1 Να εδραιωθεί εποικοδομητικός κοινωνικός διάλογος

Λαμβάνοντας υπόψη την αδύναμη εικόνα που παρουσιάζουν οι επαγγελματικές σχέσεις, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η Μολδαβία συμμετέχει όχι μόνο στις συμβάσεις του ΔΟΕ, αλλά και στον Κοινωνικό Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης και στους μηχανισμούς παραπόνων. Συνιστά δε στον ΔΟΕ να προτείνει την παροχή κατάλληλης τεχνικής βοήθειας για την αντιμετώπιση των εργασιακών συγκρούσεων μέσω ειδικών δικαστηρίων.

1.2.2 Να συγκεκριμενοποιηθεί η δέσμευση όσον αφορά την καλλιέργεια επαφών με την ευρωπαϊκή κοινωνία

Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ακράδαντα ότι πρέπει να οριστικοποιηθεί η συμφωνία για την έκδοση θεωρήσεων και την επανεισοδοχή, προκειμένου να επιταθούν οι ανταλλαγές πολιτών με προοπτικές, όπως οι πανεπιστημιακοί, οι επιστήμονες, οι δημοσιογράφοι και οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών. Συνιστά επίσης ευρύτερο άνοιγμα των κοινωνικών προγραμμάτων, ειδικότερα έναντι των νέων μέσω του Erasmus Mundus. Η διευκόλυνση της έκδοσης θεωρήσεων και της επανεισοδοχής που υπογράφηκε τον Οκτώβριο 2007 ⁽⁶⁾ θα μπορούσε επίσης να βοηθήσει στην επίλυση του προβλήματος που δημιουργεί η συρροή αιτήσεων εκ μέρους Μολδαβών πολιτών που επιδιώκουν την απόκτηση ρουμανικής ιθαγένειας.

Η ΕΟΚΕ καλεί τη Μολδαβική κυβέρνηση να διευκολύνει τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις ευρωπαϊκές και διεθνείς διοργανώσεις (ΠΟΕ, ΟΑΣΕ, Συμβούλιο της Ευρώπης και Γαλλοφωνία). Παροτρύνει δε τα κράτη μέλη να επιδώσουν και να χρηματοδοτήσουν επαφές και ανταλλαγές με την κοινωνία των πολιτών της Μολδαβίας (πανεπιστημιακές υποτροφίες, αδελφοποιήσεις, διαμεθοριακή συνεργασία).

1.2.3 Πρέπει να ληφθεί υπόψη ο οικολογικός απολογισμός

Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να υποστηριχθούν οι περιβαλλοντικές οργανώσεις, που επιδιώκουν την καταστροφή των αποθεμάτων όπλων και πυρομαχικών η μεταφορά των οποίων είναι αδύνατη, των στρατιωτικών αποβλήτων, των βιομηχανικών αποθεμάτων καθώς και την εξυγίανση των μολυσμένων υδάτων.

⁽⁶⁾ Οι συμφωνίες αυτές προβλέπεται να επικυρωθούν πριν από το τέλος του 2007.

2. Βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης στη Μολδαβία

2.1 Με δεδομένο ότι το ΑΕγχΠ ανέρχεται μόλις σε 1000 δολάρια περίπου ανά κάτοικο, η Μολδαβία είναι το πτωχότερο κράτος της Ευρωπαϊκής ηπείρου και η μόνη χώρα που περιλαμβάνεται στην κατάταξη χωρών χαμηλού εισοδήματος της Παγκόσμιας Τράπεζας. Ο πληθυσμός της Μολδαβίας παρουσιάζει συνεχή ελάττωση (λιγότερο από 4 εκ. το 2004) με αποτέλεσμα την αύξηση της θνησιμότητας (κυρίως του ανδρικού φύλου), τη μείωση των γεννήσεων και την ύπαρξη υψηλής μεταναστευτικής ροής.

2.2 Η φτώχεια ανήλθε σε δραματικά επίπεδα κατά την περίοδο 1999-2005, εν συνεχεία σημείωσε ύφεση, εξακολουθεί όμως και σήμερα να βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο, πλησιάζοντας κατά μέσον όρο το 30 %. Η βελτίωση επιτυγχάνεται κατά τρόπον άνισον, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται θύλακες απόλυτης φτώχειας (2 δολάρια ημερησίως), που πλήττουν ιδιαίτερος τα παιδιά και τους ηλικιωμένους. Στην ύπαιθρο και τις μικρές πόλεις το ποσοστό φτώχειας του πληθυσμού ανέρχεται σε 40 με 50 %.

2.3 Εξαιρετικά μεγάλος αριθμός παιδιών είναι εν δυνάμει αντικείμενο εκμετάλλευσης, λόγω της ελλείψεως μόνιμης κατοικίας, της παιδικής εργασίας, της εμπορίας ανθρώπων και της πορνείας. Εξ αιτίας του υψηλού επιπέδου φτώχειας, επιτάχθηκε σημαντικά επίσης και το φαινόμενο της «κοινωνικής ορφάνιας», δηλαδή τα παιδιά που παραδίδονται από τις ίδιες τις οικογένειές τους σε ορφανοτροφεία, επειδή δεν έχουν τα οικονομικά μέσα για να τα ανατρέψουν.

2.4 Οι γυναίκες αποτελούν αντικείμενο έντονης διακριτικής μεταχείρισης λόγω της επιδεινωμένης κοινωνικής κατάστασης. Έχουν να αντιμετωπίσουν την υψηλή ανεργία, την υποβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων, τους χαμηλούς μισθούς και την εποχική αγροτική εργασία. Είναι πιο εκτεθειμένες από τους άνδρες στους κινδύνους της φτώχειας, ειδικότερα λόγω της μείωσης των κοινωνικών παροχών (υγεία, εκπαίδευση, οικογένεια) και του χαμηλού επιπέδου συντάξεων. Έτσι, οι γυναίκες και μητέρες αναγκάζονται να δεχθούν παράνομες ή επικίνδυνες προτάσεις και να πέφτουν θύματα της εμπορίας ανθρώπων. Τα περισσότερα θύματα είναι νέες γυναίκες που αναζητούν απασχόληση.

2.5 Το 2004, η Μολδαβία υιοθέτησε ένα πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης και καταπολέμησης της φτώχειας με την υποστήριξη της Παγκόσμιας Τράπεζας, του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (PNUD) και άλλων χορηγών. Τον Δεκέμβριο 2006, οι χορηγοί διάφορων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και η ΕΕ συμφώνησαν να συντονισθούν για να διασφαλισθεί η συνοχή και η αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των όρων και δεσμεύθηκαν να χορηγήσουν ποσόν 1 δις Ευρώ με τη μορφή χορηγήσεων και δανείων κατά την επόμενη τετραετία.

2.6 Επιδείνωση της αγοράς εργασίας

2.6.1 Η κατάσταση της αγοράς εργασίας επιδεινώθηκε σημαντικά κατά τη δεκαετία του 1990, μαζί με την οικονομική κατάρρευση. Ως επακόλουθο της ρωσικής κρίσης που εκδηλώθηκε τον Αύγουστο 1998, η απασχόληση σημείωσε κάθεται πτώση, αλλά από το 2003 και μετά άρχισε να εμφανίζει και πάλι θετική τάση. Το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε έτσι από 11 % το 1999 σε 5 με 6 % περίπου του ενεργού πληθυσμού σύμφωνα με την απογραφή που έγινε στα τέλη του 2006. 38 % περίπου του ενεργού πληθυσμού ασκεί μία ανεπίσημη δραστηριότητα (?).

2.6.2 Αν και οι πραγματικοί μισθοί εξακολούθησαν να αυξάνονται, το μέσο επίπεδο τους παραμένει πολύ χαμηλό, ισοδυναμούσε δε κατά το 2006 σε 129 δολάρια (?). Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι υφίστανται και άλλες πηγές εισοδήματος. Αφενός, υπάρχει ένα μεγάλο ποσοστό οικογενειών που λαμβάνει συνάλλαγμα από ένα εκπατριμένο μέλος της. Αφετέρου, παραμένει υψηλός ο αριθμός

μη δεδηλωμένων απασχολήσεων. Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία, πάνω από 200 000 εργαζόμενοι (δηλαδή το 15 % του ενεργού πληθυσμού) απασχολούνται σε μη δηλωμένες επιχειρήσεις, ενώ το 35 με 40 % του προσωπικού αγνωρισμένων επιχειρήσεων δεν δηλώνεται από τους εργοδότες (κυρίως στον τομέα των κατασκευών, της γεωργίας και της δασοκομίας)..

2.6.3 Πολλοί Μολδαβοί πολίτες άφησαν τη χώρα τους για να εργασθούν στο εξωτερικό ως επί το πλείστον παράνομα. Η έξοδος αυτή που είναι μάλλον εποχιακού χαρακτήρα και εκτιμάται ότι αφορά έως και 1 εκατ. ενηλίκους, αποτελεί το 30 % περίπου του συνολικού εργατικού δυναμικού. Η απόλυτα ανθρώπινου κεφαλαίου και οι επιπτώσεις της ως προς τη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης είναι ένα από τα αρνητικά αποτελέσματα του μεταναστευτικού κύματος. Λόγω της φτώχειας, είναι πολύ πιθανόν ότι η μετανάστευση προς εξεύρεση εργασίας θα συνεχισθεί και κατά τα επόμενα χρόνια.

2.7 Οι αδυναμίες της μολδαβικής οικονομίας

2.7.1 Μία οικονομία στη σφαίρα της ρωσικής επίδρασης

2.7.2 Η σοβαρότατη πτώση του ΑΕγχΠ Μολδαβίας που σημειώθηκε κατά τη δεκαετία του '90 ήταν αποτέλεσμα εξωγενών αιτιών, όπως η απώλεια αγορών, η ενεργειακή εξάρτηση, η μετανάστευση ειδικευμένου προσωπικού και η απόσχιση της βιομηχανικής περιφέρειας της Υπερδνειστερίας.

2.7.3 Παρά την αισθητή ανάκαμψη της οικονομικής ανάπτυξης από το 2000 και μετά (έως και 6-8 % ετησίως), η οικονομία παραμένει πολύ εύθραυστη (με ποσοστό ανάπτυξης 4 % κατά το 2006), η δε τάση αυτή ενδέχεται να παρουσιάσει και άλλη κάμψη εντός του 2007. Βασική αιτία της επιβράδυνσης είναι ο διπλασιασμός της τιμής φυσικού αερίου που επιβλήθηκε το 2006 από την εταιρία διανομής Gazprom.

2.7.4 Αντιδρώντας προς τον φιλοευρωπαϊκό προσανατολισμό του μολδαβικού Προέδρου, η Ρωσία προέβη σε απαγόρευση της εισαγωγής του μολδαβικού κρασιού στην αγορά της εν είδει πολιτικής πίεσης. Έτσι, το 2006, η Μολδαβία απώλεσε μία από τις βασικότερες εισοδηματικές πηγές στον τομέα των εξαγωγών (το μολδαβικό κρασί αποτελεί το 35 % των εξαγωγών, εκ των οποίων 85 % απορροφάται από την αγορά της Ρωσίας).

2.8 Μία οικονομία που κυριαρχείται από τον τομέα γεωργικών προϊόντων διατροφής

2.8.1 Η Μολδαβία είναι κατά κύριο λόγο χώρα αγροτική. Ο τομέας γεωργικών προϊόντων διατροφής παρέχει άνω του 30 % του ΑΕγχΠ (?) καθώς και σημαντικό τμήμα των εξαγωγών (65 %), η δε οικογενειακή γεωργία εξασφαλίζει ένα καθοριστικό ποσοστό της αυτάρκειας των πόλεων και της υπαίθρου. Η βιομηχανία γεωργικών ειδών διατροφής κατέχει εξίσου σημαντική θέση στην οικονομία της χώρας. Η ποιότητα και ποσότητα της εσοδείας επηρεάζουν αμφίδρομα τους τομείς ελαφράς βιομηχανίας (χημικά λιπάσματα, φιάλες, συσκευασίες)

2.9 Ο αποφασιστικός ρόλος των εμβασμάτων που αποστέλλουν οι μετανάστες προς τις οικογένειές τους

2.9.1 Μετά την περίοδο της σοβαρής οικονομικής ύφεσης, αντιλαμβάνεται κανείς ότι τα λιγοστά θετικά οικονομικά αποτελέσματα δεν οφείλονται στην αναδιάρθρωση της οικονομίας, αλλά στη μαζική εισαγωγή συναλλάγματος (30 % του ΑΕγχΠ της Μολδαβίας) από τους μετανάστες: 600 000 με ένα εκατομμύριο μετανάστες εργάζονται στη Δυτική Ευρώπη (19 % στην Ιταλία) ή στη Ρωσία (60 %). Το 2006, η συνολική αποστολή συναλλάγματος στη χώρα τους ανήλθε σε 1 δισεκατομμύριο Ευρώ.

(?) Στατιστικά στοιχεία των δημόσιων αρχών της Μολδαβίας.

(?) Στατιστικά στοιχεία των δημόσιων αρχών της Μολδαβίας.

(?) Στατιστικά στοιχεία των δημόσιων αρχών της Μολδαβίας.

2.9.2 Επειδή όμως το κλίμα που επικρατεί δεν ευνοεί τις επενδύσεις, οι συνεισφορές αυτές δεν χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση νέων οικονομικών δραστηριοτήτων. Η χρηματοοικονομική εισροή προκαλεί αύξηση των τιμών ακινήτων, ισχυρή ζήτηση προϊόντων εισαγωγής με αποτέλεσμα να γίνονται αισθητές πληθωριστικές τάσεις.

3. Δημοκρατία, σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και χρηστή διακυβέρνηση

3.1 Ανθρώπινη ανάπτυξη

3.1.1 Κατά το 2006, η Μολδαβία κατελάμβανε την 114η θέση κατά το 2005 στον δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (PNUD), δηλαδή τη χαμηλότερη θέση της Ευρώπης αλλά και μία από τις χαμηλότερες θέσεις των δημοκρατιών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

3.1.2 Η έλλειψη ανεξαρτησίας των μαζικών μέσων επικοινωνίας, σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και οι δυσλειτουργίες του δικαστικού συστήματος εμποδίζουν τους πολίτες να αναλάβουν πρωτοβουλίες και δεν ευνοούν την οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών.

3.1.3 Η ανεξαρτησία των μαζικών μέσων επικοινωνίας είναι ένα από τα μείζονα θέματα της πρόσφατης έκθεσης του Συμβουλίου της Ευρώπης (Σεπτέμβριος 2007) ⁽¹⁰⁾. Η νομοθετική μεταρρύθμιση σχετικά με την ελευθερία έκφρασης είναι βεβαίως σημαντική, δεν επαρκεί όμως για τη διασφάλιση της στην πράξη. Η αμεροληψία και η δεοντολογία είναι επίσης όροι απαραίτητοι της δημοσιογραφίας. Αυτό σημαίνει ότι οι δημοσιογράφοι, ειδικότερα του οπτικοακουστικού τομέα, δεν πρέπει να υφίστανται πιέσεις από τις πολιτικές αρχές

3.2 Υψηλό επίπεδο διαφθοράς

3.2.1 Το οργανωμένο έγκλημα είναι ένα από τα μείζονα προβλήματα για την ασφάλεια που παραλύει τους θεσμούς και τις επενδύσεις. Οι δραστηριότητες των κακοποιών είναι ολέθριες για τη χώρα: ενθαρρύνεται η φοροδιαφυγή, το λαθρεμπόριο και η διαφθορά. Σύμφωνα με τον δείκτη παγκόσμιας διαφθοράς κατά το 2006 (81η θέση), του *Transparency International*, η Μολδαβία βαθμολογείται με 3, 2, 9 στα 10, όσο δηλαδή και οι χώρες που θεωρούνται πολύ διαφθαρμένες. Η μικρή άνοδος στην κατάταξη αυτή υποδηλώνει ότι βούληση της κυβέρνησης και της κοινωνίας των πολιτών είναι να καταπολεμήσουν τη διαφθορά.

3.3 Εύθραυστα δημοκρατικά κεκτημένα σε ένα καθεστώς αυταρχικής παραδόσεως

3.3.1 Η ΕΟΚΕ καλεί τις μολδαβικές αρχές να λάβουν υπόψη τα συμπεράσματα των διεθνών παρατηρητών (αποστολή αποτελούμενη από εκατό περίπου άτομων του ΟΑΣΕ) κατά τις τοπικές εκλογές του Ιουνίου 2007, για να αντιμετωπισθούν οι αδυναμίες που υφίστανται όσον αφορά τη διενέργεια εκλογών βάσει των ευρωπαϊκών προτύπων, έτσι ώστε οι βουλευτικές εκλογές του 2009 να διεξαχθούν υπό τις καλύτερες δημοκρατικές συνθήκες.

3.3.2 Οι εκθέσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης ενθαρρύνουν τη Μολδαβία να συνεχίσει τις προσπάθειές της, και συγκεκριμένα όσον αφορά την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης, την πολυφωνία των μαζικών μέσων ενημέρωσης και την εδραίωση της τοπικής δημοκρατίας. Η Μολδαβία έτυχε βοήθειας

από την Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη δημοκρατία και δικαιώματα του ανθρώπου (IEDDH) στο πλαίσιο των περιφερειακών σχεδίων για την περίοδο 2002-2004 καθώς και από το 2007 και μετά. Η IEDDH υποστήριξε διάφορες πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών για την προαγωγή της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

3.4 Υπερδνειστερία, ένα γεωπολιτικό διακύβευμα στο πλαίσιο της γειτονίας

3.4.1 Η Υπερδνειστερία, η οποία στηρίζεται από τη Ρωσία με δύναμη του ρωσικού στρατού στο έδαφός της, παραμένει πηγή έντασης και ανασφάλειας στα σύνορα της ΕΕ, αποτελεί δε ένα γεωπολιτικό αίνιγμα της περιοχής.

3.4.2 Η αναζήτηση πολιτικής ρύθμισης όσον αφορά την απόσχιση της Υπερδνειστερίας αποτελεί επίσης μία από τις προτεραιότητες του προγράμματος δράσης της ΕΕ. Επέδειξε δε έντονο ενδιαφέρον για το ζήτημα αυτό κατά την εποχή που επέκειτο η ένταξη της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας, διότι η Μολδαβία θα συνόρευε πλέον με την ΕΕ. Κατόπιν αυτού, η εμπλοκή της ΕΕ επιτάχθηκε κατά το 2005 με τον διορισμό Ειδικού Εκπροσώπου (του κ. Kalman MIZSEI από τον Μάρτιο 2007) και την ιδιότητα του παρατηρητού στο διαπραγματευτικό πλαίσιο «5 + 2». Προς το παρόν, οι διαπραγματεύσεις βρίσκονται σε αδιέξοδο.

3.4.3 Εξάλλου, η ζώνη αυτή θεωρείται σταυροδρόμι του οργανωμένου εγκλήματος (εμπόριο όπλων και, υλικού στρατηγικής σημασίας, ξέπλυμα χρήματος, διακίνηση ναρκωτικών και εμπορία ανθρώπων) που ωφελεί τόσο τις τοπικές εγκληματικές οργανώσεις όσο και τη Ρωσία, την Ουκρανία και άλλες χώρες.

3.5 Ευρωπαϊκή Αποστολή Συνοριακής Συνδρομής της ΕΕ στα σύνορα Μολδαβίας και Ουκρανίας (EUBAM)

3.5.1 Οι σχέσεις της Μολδαβίας με την Ουκρανία, στο έδαφος της οποίας σχηματίζει θύλακα, έχουν περιπλακεί λόγω της σύγκρουσης της Υπερδνειστερίας και λόγω της κατάστασης των σχέσεων μεταξύ Ρωσίας και ΕΕ, έτσι ώστε να γίνεται λόγος πλέον για Μολδαβικό ζήτημα. Η Μολδαβία αποτελούσε ανέκαθεν τόπο διέλευσης και δημιουργίας λαθρεμπορίου λόγω της φύσεως των συνόρων της με διέξοδο προς τον Εύξεινο πόντο μέσω του λιμένος της Οδησού.

3.5.2 Η αποστολή συνδρομής για την επιτήρηση των συνόρων (EUBAM) που αποφασίσθηκε από την ΕΕ τον Δεκέμβριο 2005, κατόπιν κοινής αιτήσεως των Προέδρων Ουκρανίας και Μολδαβίας ήταν βήμα καθοριστικής σημασίας για τη σταθεροποίηση της χώρας και την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου. Περί τους 100 τελωνειακούς και φύλακες από 17 χώρες της ΕΕ επιβλέπουν και συνδράμουν το έργο των Ουκρανών και Μολδαβών συναδέλφων τους και ασκούν έτσι σημαντική πίεση στην αυτοανακηρυγμένη κυβέρνηση της Υπερδνειστερίας. Η αποστολή επικεντρώνει τις προσπάθειές της στα άτομα και τις επικίνδυνες ζώνες και έχει σημειώσει ορισμένες πραγματικές επιτυχίες.

3.5.3 Τον Νοέμβριο 2005, παρατάθηκε η παραμονή της αποστολής και εξοπλίσθηκε με αυτόματο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των τελωνειακών ελέγχων. Πρόσφατα, παρατάθηκε η παραμονή της έως τον Νοέμβριο 2009. Η ΕΟΚΕ ζητεί να συνεχισθούν οι προσπάθειες αυτές για την ασφάλεια των συνόρων.

⁽¹⁰⁾ Έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την τήρηση των υποχρεώσεων και δεσμεύσεων που έχει αναλάβει το Συμβούλιο της Ευρώπης έναντι της Μολδαβίας (Σεπτέμβριος 2007).

4. Γενική επισκόπηση της κοινωνίας των πολιτών στη Μολδαβία και των δραστηριοτήτων τους

4.1 Οι κυριότερες παρατηρήσεις της αποστολής της ΕΟΚΕ κατά το 2004

4.1.1 Οι δυσχερείς αυτές πολιτικές και οικονομικές συνθήκες δεν ευνόησαν τις δραστηριότητες της κοινωνία των πολιτών. Ο αριθμός ανδρών και γυναικών που θα μπορούσαν εν δυνάμει να δραστηριοποιηθούν στις εν λόγω οργανώσεις τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο, υπήρξε πολύ περιορισμένος, ειδικότερα λόγω της μετανάστευσης που πλήττει κυρίως τους νέους με επαρκές επίπεδο σπουδών. Οι σχέσεις των κρατικών οργανισμών με τις εν λόγω οργανώσεις υπήρξαν σποραδικές. Ο συγκεντρωτικός χαρακτήρας των διοικητικών φορέων εμπόδισε την ανάπτυξη των κοινωνικών κινημάτων. Είναι φανερό ότι στην πατερναλιστική κοινωνία της Μολδαβίας, το κράτος έχει όλη την ευθύνη για την ευημερία του πληθυσμού. Το προεδρικό αξίωμα ενσαρκώνει τη βούληση της πλειοψηφίας του πληθυσμού που επιθυμεί να κυβερνάται από έναν άνδρα πυγμής.

4.1.2 Εκτός από το καταστατικό των κομμάτων, πουθενά αλλού δεν γίνεται μνεία του δικαιώματος του συνέρχεσθαι. Αναφέρεται ωστόσο το δικαίωμα «σύστασης και συμμετοχής σε συνδικαλιστικές οργανώσεις» (άρθρο 42) και αναγνωρίζεται η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι (άρθρο 40). Οι όροι υπάρξεως μη κυβερνητικών οργανώσεων βελτιώθηκαν με τον νόμο «περί δημοσίων οργανισμών και ιδρυμάτων» (1997). Στην πράξη όμως παρατηρείται να υπάρχει σύμπτωση μεταξύ προσωπικοτήτων με αρμοδιότητες στον κρατικό μηχανισμό και οργανώσεων που εκπροσωπούν οικονομικά ή πολιτικά συμφέροντα, που ασκούν συμπίπτουν παρατηρούνται αλληλοκαλύψεις αρμοδιοτήτων.

4.1.3 Κατά τους παρατηρητές, και ειδικότερα του Συμβουλίου της Ευρώπης⁽¹¹⁾, ενισχύθηκε η νομοθεσία που διέπει το δικαστικό σύστημα για να διασφαλισθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων γενικότερα, και της κοινωνίας των πολιτών ειδικότερα. Μολαταύτα, η Μολδαβία εξακολουθεί να είναι αντικείμενο διαδικασίας παρακολούθησης από το Συμβούλιο της Ευρώπης, προκειμένου να εξασφαλισθεί η ανεξαρτησία του δικαστικού μηχανισμού.

4.2 Ενημέρωση σχετικά με την κατάσταση της κοινωνίας των πολιτών το 2007 μελετών σύμφωνα με τις μελέτες εμπειρογνομώνων⁽¹²⁾

4.2.1 Σύμφωνα με διάφορες πηγές, διαπιστώνεται εντυπωσιακή αύξηση του συνολικού αριθμού ΜΚΟ. Από 3 000 περίπου κατά το 2004, σύμφωνα με εκτιμήσεις σχετικής μελέτης της ΕΟΚΕ, ξεπέρασαν τις 7 000 κατά το 2007⁽¹³⁾, ενώ η μελέτη διευκρινίζει ότι «54 % του συνολικού αριθμού δεν παρέχουν δυνατότητα επαφή». Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις αυτές, λιγότερο από το 20 % των εγγεγραμμένων οργανώσεων είναι σήμερα δραστηριοποιημένες. Σημαντική αύξηση σημειώνει επιπλέον και ο αριθμός ΜΚΟ σε τοπικό και

⁽¹¹⁾ (Συμβούλιο της Ευρώπης, 14 Σεπτεμβρίου 2007) σχετικά με την τήρηση των υποχρεώσεων και δεσμεύσεων της Μολδαβίας.

⁽¹²⁾ Μελέτες για την κοινωνία των πολιτών της Μολδαβίας. : L'Union européenne et la société civile en Moldavie — conclusions de la conférence AETI et ECAS juin 2006; Renforcer le dialogue entre le gouvernement et la société civile moldave sur l'application du plan d'activités UE — Moldavie, conclusions de la conférence «Eurasia Fondation», Ministère moldave des Affaires étrangères et US AID d'avril 2006; Renforcer le secteur non-gouvernemental dans la zone du conflit de la République de Moldavie, «IMAC» février 2007; Etude sur le développement des organisations non gouvernementales en Moldavie pour la réunion des donateurs, Projet PNUD, mai 2007; Enquête sur les ONG actives dans le domaine social en République de Moldavie, Projet UE, «TRANSTEC» mai-juin 2006; Accroître la durabilité financière des organisations de la société civile moldave, «PNUD & SOROS» 2005. Sondage sur le développement des organisations non gouvernementales en République de moldavie; Rapport de suivi du Conseil de l'Europe, septembre 2007; Pays en transition 2007: Moldavie, CEPS, George Dura et Nio Popescu 2007; Situation en Transnitrie, People in Need C2, novembre 2006.

⁽¹³⁾ Μελέτη του PNUD, Μάιος 2007.

περιφερειακό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης και της περιοχής της Υπερδνειστερίας.

4.2.2 Η γεωγραφική συγκέντρωση των ΜΚΟ γύρω από την πρωτεύουσα Chisinau παραμένει ισχυρή, αν και παρατηρείται σχετική μείωση: «Κατά τα τελευταία 4 χρόνια, το 67 % των εγγεγραμμένων ΜΚΟ εγκαταστάθηκαν σε εθνικό επίπεδο, ενώ το 82 % σε τοπικό επίπεδο»⁽¹⁴⁾. Οι τομείς δραστηριότητας των ΜΚΟ αφορούν σε όλες τις κατηγορίες της μολδαβικής κοινωνίας, πλην όμως οι δραστηριότητες προτεραιότητας κατευθύνονται συχνά από τους εσωτερικούς και εξωτερικούς χορηγούς.

4.2.3 Από ό,τι φαίνεται εξακολουθούν να είναι πολύ περιορισμένες οι σχέσεις μεταξύ των συνδικαλιστικών και εργοδοτικών οργανώσεων με τις ΜΚΟ διαφόρων συμφερόντων. Αυτό οφείλεται στην παραγνώριση και την αμοιβαία καχυποψία. Εξάιρεση αποτελεί η Υπερδνειστερία, όπου έχουν αρχίσει να δημιουργούνται μεταξύ ορισμένων ΜΚΟ και μια ομάδα επιχειρηματιών.

4.2.4 Το πρόγραμμα δράσης που τέθηκε σε εφαρμογή το 2005 μεταξύ ΕΕ και Μολδαβίας, έδωσε νέα ώθηση στην κοινωνία των πολιτών, και ειδικότερα στον εθελοντικό τομέα, για την εφαρμογή πολλαπλών σχεδίων, παρά την έλλειψη διαβουλεύσεως κατά την προπαρασκευή του εν λόγω προγράμματος.

5. Διαρθρωτική εξέλιξη των κοινωνικών εταίρων

5.1 Οι οργανώσεις των εργοδοτών

5.1.1 Το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (CCI) που διατηρεί σχέσεις με την Eurochambre είναι το σημαντικότερο όργανο εκπροσώπησης των επιχειρήσεων από το 1999. Εκπροσωπεί περισσότερες από 1 500 επιχειρήσεις όλων των τομέων. Το CCI της Μολδαβίας δεν εκδίδει πλέον τα πιστοποιητικά προέλευσης των προϊόντων που προορίζονται για την Κοινότητα Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ), δεν ελέγχει πλέον τις εξαγωγές προς την ΕΕ, οι οποίες υπόκεινται πλέον στα τελωνεία, για να διασφαλίζονται τα οφέλη του ΣΓΠ. Αποτελεί πλέον ένα εμπορικό επιμελητήριο στην υπηρεσία των επιχειρήσεων. Η CCI βοηθάει συγκεκριμένα στην εξαγωγή των μολδαβικών προϊόντων και στη δημιουργία κοινών επιχειρήσεων με τις επιχειρήσεις του εξωτερικού. Παρέχει πολλές υπηρεσίες στις επιχειρήσεις⁽¹⁵⁾. Η CCI συμμετέχει στην επίσημη εκπροσώπηση των εργοδοτών στο πλαίσιο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) και διαθέτει ένα κέντρο ευρωπαϊκής ενημέρωσης. Πριν αναλάβει την πρωθυπουργία το 2001, ο κ. Tarlev είχε ασκήσει σημαίνουσες αρμοδιότητες στους κόλπους της μολδαβικής CCI. Σημειώνεται επίσης ότι οι μικρές επιχειρήσεις με λιγότερους από 30 απασχολούμενους συνέστησαν ανεξάρτητη ένωση που λειτουργεί σε στενή συνεργασία με την CCI στο χρηματοοικονομικό και οργανωτικό επίπεδο.

5.1.2 Σήμερα, υπάρχει η «Εθνική συνομοσπονδία εργοδοτών» που συμμετέχει επίσης στην μολδαβική αντιπροσωπεία κατά τις διεθνείς διασκέψεις της ΔΟΕ και εκπροσωπεί τους εργοδότες κατά τις κοινωνικές συναντήσεις που συγκαλεί η μολδαβική προεδρία. Το 2006, η κυβέρνηση προέβη σε φορολογική μείωση των συνεισφορών των εργοδοτών προς τις οργανώσεις τους, ανταποκρινόμενη θετικά σε αγωγή που υποβλήθηκε στην ΔΟΕ.

⁽¹⁴⁾ Μελέτη του PNUD, 2007, σ. 3.

⁽¹⁵⁾ Βλ. Ενημερωτικό σημείωμα της CCI, Μάιος 2007.

5.1.3 Οι κοινωνικοί εταίροι συνήψαν τρεις νέες συλλογικές συμβάσεις εθνικού επιπέδου και έντεκα κλαδικού ή τοπικού επιπέδου. Ο πραγματικός αντίκτυπος τους όμως στον κοινωνικό διάλογο είναι περιορισμένος, δεδομένου ότι η CCI, έστω κι αν είναι αναγνωρισμένη από την Διεθνή Οργάνωση Εργοδοτών (ΟΙΕ), παραμένει προπάντων ένα εμπορικό επιμελητήριο στην υπηρεσία των επιχειρήσεων.

5.2 Η εξέλιξη της κατάστασης του συνδικαλισμού: ένας απολογισμός

5.2.1 Έως το 2000, οι εργαζόμενοι στη Μολδαβία εκπροσωπούσαν από τη «Γενική Ομοσπονδία Συνδικάτων της Μολδαβικής Δημοκρατίας (GSRM)», ενιαία Ομοσπονδία που συστάθηκε το 1990 επί της οργανωτικής βάσεως των συνδικάτων της Σοβιετικής Ένωσης. Ο φορέας αυτός εξελίχθηκε σε Συνομοσπονδία το 2000 με την επωνυμία Συνομοσπονδία συνδικάτων της Μολδαβικής Δημοκρατίας («CSRМ»). Διάφορες εσωτερικές εντάσεις θα δημιουργηθούν στους κόλπους του οργάνου αυτού, λόγω αντιθέσεων μεταξύ γεωργίας, βιομηχανίας και υπηρεσιών, μεταξύ μολδαβοφώνων και ρωσοφώνων, μεταξύ εθνικής δεξιάς και κομμουνιστικού κόμματος. Το 2000, ένας συγκεκριμένος αριθμός επαγγελματικών οργανώσεων — 14 ομοσπονδίες του βιομηχανικού κλάδου με τις ομοσπονδίες του πολιτισμού και της δημόσιας διοίκησης — εγκαταλείπουν την, «CSRМ», και ιδρύουν τη νέα συνομοσπονδία «CSL SOLIDARITATEA». Μετά την παραίτηση της διοίκησης της «CSRМ», το όργανο εκλέγει ως νέο αρχηγό του τον, Petru Chiriac. Η απόπειρα επανένωσης, παρά τις διαμεσολαβητικές προσπάθειες της «Διεθνούς Συνομοσπονδίας» συνδικαλιστικών οργανώσεων (πρώην «CISL») — της οποίας η «CSRМ» ήταν μέλος από το 1997, θα αποτύχει πλήρως. Η αιτία πρέπει να αναζητηθεί τόσο στις προσωπικές συγκρούσεις, όσο και στον συγκρουσιακό χαρακτήρα των διαφορών που πηγάζουν από τη συνδικαλιστική κληρονομιά και κυρίως από τις αντίθετες πολιτικές τάσεις μεταξύ «CSRМ» που είναι πιο κοντά στα μολδαβονόφωνα κόμματα της δεξιάς, των χριστιανοδημοκρατών και δημοκρατών και της Solidaritatea που τέθηκε εξ αρχής στο πλευρό του κομμουνιστικού κόμματος, όπου επικρατεί η ρωσοφιλία.

5.2.2 Ο συνδικαλιστικός διχασμός περιπλέχθηκε ακόμη περισσότερο από το 2001 και μετά, λόγω της εκλογικής επιτυχίας του κομμουνιστικού κόμματος και την εκλογή του αρχηγού του Vladimir Voronin, στην προεδρία της Δημοκρατίας. Η επιλογή της «Solidaritatea» να υιοθετήσει τον δρόμο της συνεργασίας έτσι ώστε να διασφαλιστεί η κοινωνική πρόοδος και η συστράτευση της «CSRМ» για περισσότερες διεκδικήσεις και πιο κριτική στάση, προκάλεσαν ένταση στις σχέσεις μεταξύ της εξουσίας και των δύο συνδικαλιστικών οργανώσεων. Η κυβέρνηση, με τη βοήθεια των κλιμακίων που διαθέτει στο κομμουνιστικό κόμμα και τη διοίκηση, θα επιλέξει να ευνοεί συστηματικά την «Solidaritatea» και να εξασθενίζει την «CSRМ».

5.2.3 Η επαναλαμβανόμενη και συστηματική ανάμιξη των δημόσιων αρχών οδήγησαν την «CSRМ», με την υποστήριξη της πρώην «CISL», και των επαγγελματικών ομοσπονδιών (UITA και ISP) να υποβάλει, τον Ιανουάριο 2006, μήνυση για παραβίαση της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι στην Επιτροπή Συνδικαλιστικής Ελευθερίας (ΕΣΕ) του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας. Στην ενδιάμεση έκθεσή της, η ΕΣΕ, ζήτησε να διεξαχθούν ανεξάρτητες έρευνες για τις διάφορες αιτιάσεις ανάμιξης που αναφέρουν οι ενάγοντες. Επισημαίνει ότι η Μολδαβία δεν διαθέτει μηχανισμό επιβολής κυρώσεων για την παραβίαση των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων και συνεπώς δεν είναι σε θέση να διασφαλίσει την τήρηση των σχετικών διεθνών κανόνων. Κατά το 2005, το Προεδρείο της ΔΟΕ οργάνωσε αποστολή. Η «CISL» επέστησε την προσοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην κατάσταση που επικρατεί στη χώρα, υποβάλλοντας, το 2005, κριτική έκθεση στο πλαίσιο του ΣΓΠ που έχει παραχωρηθεί στη Μολδαβία. Έως σήμερα, δεν έχει ληφθεί κανένα μέτρο από πλευράς Μολδαβικής κυβέρνησης για τη ρύθμιση της νομοθεσίας της, ούτε για την ευθυγράμμιση της με τις συστάσεις της

ΕΣΕ. Οι Μολδαβικές αρχές, παρά τις διαφορές περιπτώσεις που στοιχειοθετούνται στην προσφυγή προς την ΕΣΕ, θεωρούν ότι η κατάσταση αυτή ήταν απλώς απόρροια της αντιπαλότητας μεταξύ των δύο συνδικαλιστικών οργανώσεων..

5.2.4 Στην πραγματικότητα, οι αρχές επιδιώκουν ολοένα και πιο ανοικτά την ανασύσταση μιας ενιαίας κεντρικής συνδικαλιστικής οργάνωσης (βλ. τον λόγο του Προέδρου να ανασυγκροτηθεί την Voronin κατά το συνέδριο της «Solidaritatea», το 2005). Από το 2005-2006, η σχέση δυνάμεων μεταξύ των δύο οργανώσεων έχει σταδιακά αντιστραφεί (το 2001, η «CSRМ» εκπροσώπησε 450 000 μέλη ενώ η «Solidaritatea» 200 000 μέλη). Το 2006 η «Solidaritatea» κατέστη εμφανώς η πλέον αντιπροσωπευτική οργάνωση. Το συνέδριο του Μαΐου 2007, επέφερε την επανένωση των δύο οργανώσεων, και έτσι απέτυχε η απόπειρα δημιουργίας αυτόνομου συνδικαλισμού. Η Διεθνής Συνδικαλιστική Συνομοσπονδία δήλωσε ότι δεν σκοπεύει να αντικαταστήσει την «CSRМ» με τη νέα «επανενωμένη» οργάνωση, εάν δεν παράσχει προηγουμένως πειστήρια ανεξαρτησίας έναντι των δημόσιων αρχών και δεν ταχθεί ρητά υπέρ των αρχών του ελεύθερου συνδικαλισμού και των ελεύθερων συλλογικών διαπραγματεύσεων.

6. Ενώσεις και μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

6.1 Τα κυριότερα συμπεράσματα της μελέτης που εκπόνησε η ΕΟΚΕ το 2004

6.1.1 Ο αριθμός των ΜΚΟ της Μολδαβίας που είναι καταγεγραμμένες σε τοπικό και εθνικό πρέπει να ανέρχεται σε 2 800 περίπου από την εποχή της ανεξαρτησίας το 1991. Πολλές ΜΚΟ που είναι εγγεγραμμένες στο μητρώο του κράτους, και ειδικότερα όσες δημιουργήθηκαν από οικονομικούς φορείς ή από τις αρχές, είχαν να εκτελέσουν αποστολή προσωρινού χαρακτήρα κατά την αρχή της μετάβασης. Ως εκ τούτου, δεν μπορούν να θεωρηθούν ανεξάρτητοι φορείς της κοινωνίας των πολιτών. Πρέπει επίσης να ληφθούν επίσης και οι οργανώσεις που διοργάνωσαν μεγάλες κινητοποιήσεις συντασσόμενες με την αντιπολίτευση προς την κομμουνιστική κυβέρνηση από το 2001.

Όπως συμβαίνει και με άλλες χώρες που βρίσκονται σε μεταβατική φάση, οι δραστηριότητες των ΜΚΟ συγκεντρώνονται στην πρωτεύουσα της χώρας, επιδιώκοντας την άσκηση επιρροής επί των ιδυόντων. Στο πολιτικό πλαίσιο, οι ταλαιπωρίες που υφίστανται οι ΜΚΟ αυξάνουν, ειδικότερα στους νέους τομείς δραστηριοτήτων, όπως η πολιτική για τους νέους και η προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος. Στην Υπερδνειστερία, οι δραστηριότητές τους είναι περιορισμένες λόγω του στενού πολιτικού ελέγχου.

6.1.2 Ορισμένοι από τους σημαντικούς χορηγούς βοήθειας (Soros, USAID, Eurasia, Hebo, British Peace Building) κάνουν παρεμβάσεις στους τομείς της εκπαίδευσης, του πολιτισμού και των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

6.1.3 Οι οργανώσεις της νεολαίας, το φυτώριο των οποίων περιορίζεται λόγω της μεταναστευτικής αύξησης, απαιτούν από την κυβέρνηση τους την υιοθέτηση πραγματικής φιλοευρωπαϊκής πολιτικής εν τοις πράγμασι και όχι μόνο στα λόγια. Ζητούν δε από την ΕΕ να τους παράσχει τη δυνατότητα συμμετοχής σε προγράμματα ανταλλαγών. Κατά την άποψη των περισσότερων εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών, τα μελλοντικά κοινοτικά προγράμματα ενίσχυσης δεν θα πρέπει να συμφωνούνται και να εφαρμόζονται αποκλειστικά και μόνο με την κυβέρνηση (όπως έγινε με το πρόγραμμα TACIS) αλλά και με τους εκπροσώπους των δραστήριων ΜΚΟ.

6.2 Παρατηρήσεις σχετικά με την πρόσφατη ανάπτυξη του συνεταιριστικού ιστού βάσει των μελετών εμπειρογνωμοσύνης

6.2.1 Κατά τις τελευταίες εκλογές του 2005, περί τις 200 ΜΚΟ σχημάτισαν για πρώτη φορά ενιαίο και ανεξάρτητο συνασπισμό που ανέλαβε μία εκστρατεία παρατήρησης στη χώρα. Ο εν λόγω

«Συνασπισμός της κοινωνίας των πολιτών»⁽¹⁶⁾ που διαθέτει μεγάλη ορατότητα και ασκεί επίδραση στα μαζικά μέσα επικοινωνίας, επανεμφανίστηκε στις εκλογές του 2007 και συνέβαλε στην αύξηση της αξιοπιστίας των ΜΚΟ από τον πληθυσμό.

6.2.2 Σχηματικά, υπάρχουν στη Μολδαβία τρεις διαφορετικές κατηγορίες ΜΚΟ. Στην πρώτη κατηγορία συμπεριλαμβάνονται οι μεγάλες, γνωστές και καλώς επανδρωμένες οργανώσεις που είναι εγκατεστημένες στην πρωτεύουσα και αποτελούν τμήμα των διεθνών δικτύων⁽¹⁷⁾. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τον μεγάλο αριθμό ΜΚΟ που δεν έχουν ακόμη αναπτυχθεί, και συχνά μάλιστα είναι πρωτοβουλία ενός ατόμου, χωρίς μεγάλες λειτουργικές δυνατότητες και επικεντρωμένες στην αναζήτηση χρηματοδότησης. Η τρίτη κατηγορία αποτελείται από ορισμένες «Gongos», δηλ. κρυφοκυβερνητικές ΜΚΟ που, όπως και σε άλλες χώρες, συστήνονται και χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από τις αντίστοιχες κυβερνήσεις.

6.2.3 Στην Υπερδνειστερία, η ομάδα αυτών «Gongos» είναι πανταχού παρούσα, καθότι το κάθεστώς Smirnow αναζητά πάντα συμμαχούς από την κοινωνία των πολιτών για να στηρίζεται και να παραμένει στην εξουσία. Σε πρόσφατη τσεχική μελέτη που εκπόνησε μία ΜΚΟ, αναφέρονται δύο ακόμη κατηγορίες μεταξύ των 900 ΜΚΟ που δρουν στην Υπερδνειστερία⁽¹⁸⁾ πρόκειται δηλαδή για παραδοσιακές οργανώσεις, όπως οι ενώσεις εργαζομένων, γυναικών και νέων καθώς μικρές ΜΚΟ που είναι ανοικτές για επαφές με την πρωτεύουσα και τα διεθνή δίκτυα. Ορισμένες εξ αυτών επιλέγουν να εγγραφούν στα μητρώα των μολδαβικών αρχών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η πρόσβασή τους στις ευρωπαϊκές ενισχύσεις.

6.3 Οι υφιστάμενοι μηχανισμοί διαβούλευσης της κοινωνίας των πολιτών και διαπραγμάτευσης με τους κοινωνικούς εταίρους

6.3.1 Από το 2005 και μετά, πολλά υπουργεία της κυβέρνησης άρχισαν ή ενίσχυσαν τον διάλογο με τμήμα της κοινωνίας των πολιτών, υπό τις εξής μορφές: μηνιαία διαβουλευτική συνάντηση του Υπουργείου εξωτερικών και ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης καθώς διοργάνωση εθνικής διάσκεψης τον Απρίλιο 2006, κατά την οποία διατυπώθηκαν 18 συμπεράσματα για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεως και κοινωνίας των πολιτών. Ταυτοχρόνως, άλλα υπουργεία, και συγκεκριμένα τα υπουργεία Δικαιοσύνης, Γεωργίας και Οικονομικών είχαν τακτικές επαφές με παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών. Πολλά σχέδια είναι εν εξελίξει, ειδικότερα σε συνεργασία με το PNUD για τη διευκόλυνση των διαδικασιών εγγραφής και τη βελτίωση της αβέβαιης οικονομικής κατάσταση πολυαριθμών ΜΚΟ.

6.3.2 Το Κοινοβούλιο της Μολδαβίας υπό την ώθηση του κ. Marian Lurii έδωσε σε εφαρμογή από το 2006 τη «συνεργασία μεταξύ Κοινοβουλίου και Κοινωνίας των Πολιτών» με πολύ φιλό-

δοξους στόχους και προτάσεις για την υιοθέτηση μηχανισμών και μορφών συνεργασίας, όπως «μόνιμη ηλεκτρονική διαβούλευση (on line)», συνεδριάσεις *ad hoc* ή δημόσιες ακροάσεις με τις κοινοβουλευτικές επιτροπές καθώς και διοργάνωση ετήσιας διάσκεψης.

6.3.3 Από διετίας τώρα,, διάφορες ΜΚΟ προσπαθούν να συμμετάσχουν κατά τρόπον απτό για την εφαρμογή του προγράμματος δράσης με την στους διάφορους τομείς δράσης, έχοντας ως παράδειγμα τις θετικές εμπειρίες των ρουμάνων και ουκρανών γειτόνων τους. Το εγχείρημα ενθαρρύνθηκε επίσης από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο και υιοθέτησε σχετική έκθεση τον Μάιο 2007.

6.3.4 Σε ό,τι αφορά τις επαγγελματικές σχέσεις, δεν είναι αξιόνη απορίας αν ο κοινωνικός διάλογος στη Μολδαβία είναι υποτονικός. Υπήρχε η «Δημοκρατική Επιτροπή Συλλογικών Διαπραγματεύσεων» που λειτουργούσε μάλλον ως κέντρο ενημέρωσης γύρω από τις αποφάσεις που λαμβάνονταν αλλού, παρά ως χώρος διαβούλευσης και διαλόγου. Οι εταίροι δεν είχαν δικαίωμα να επεμβαίνουν στις ημερήσιες διατάξεις η της εν λόγω επιτροπής — και έτσι δεν ήταν δυνατό να συζητηθεί ούτε το θέμα της προσφυγής ούτε η συνέχεια που πρέπει να δοθεί στις συστάσεις της ΕΣΕ. Η επιτροπή δεν διέθετε ιδίαν γραμματεία, ούτε αποκεντρωμένους φορείς σε περιφερειακό και κλαδικό επίπεδο. Ας σημειωθεί επίσης ότι η «CGSRM» είχε προωθήσει διάφορα προγράμματα συνεργασίας με τη συνομοσπονδία της Υπερδνειστερίας με την υποστήριξη της πρώην «CISL» και άλλων ευρωπαϊκών συνδικαλιστικών οργανώσεων.

6.3.5 Το 2006 ψηφίσθηκε νόμος σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία της εθνικής επιτροπής συλλογικής σύμβασης με τις κλαδικές και εδαφικές επιτροπές. Η εθνική επιτροπή αποτελείται από 18 μέλη, 12 εκ των οποίων ορίζονται από τους κοινωνικούς εταίρους.

Εν κατακλείδι, είναι ακόμη πολύ νωρίς για να αξιολογηθούν οι πρόσφατοι μηχανισμοί διαβούλευσης και διαπραγμάτευσης και η αποτελεσματικότητά της συνεργασίας που εγκαινιάστηκε από την κυβέρνηση. Θα δοκιμασθούν στη διάρκεια επί τη βάσει σαφώς καθορισμένων αρχών και κανόνων.

Οι εξελίξεις που συντελούνται στις σχέσεις ΕΕ και Μολδαβίας και το γεγονός ότι τίθενται νέες βάσεις στον κοινωνικό και πολιτειακό διάλογο παρακινούν την ΕΟΚΕ να προβεί σε ανταλλαγές με την κοινωνία των πολιτών της Μολδαβίας.

Η ΕΟΚΕ προτείνει τη διοργάνωση διάσκεψης εντός του 2008 ούτως, ώστε η απαρχή των ανταλλαγών μεταξύ των οργανώσεων κοινωνίας των πολιτών να συμπέσει με την προετοιμασία νέου πλαισίου μεταξύ ΕΕ και Μολδαβικής Δημοκρατίας.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁶⁾ Έκθεση αξιολόγησης του ιδρύματος Eurasia (Οκτώβριος 2005).

⁽¹⁷⁾ Βλ. σχετικά παραδείγματα στην έκθεση «NGO Scores for Moldova», 2005 που δημοσιεύθηκε από την US AID.

⁽¹⁸⁾ Ondrej Soukop, NGO «People in need», Prague 2007.